

Uvodnik • Editorial

Drage čitateljice i čitatelji,

Dvanaesto godište započinjemo priložima autora iz pet različitih zemalja: Sjedinjenih Američkih Država, Grčke, Češke, Slovačke i Hrvatske. Drago nam je što njihovi radovi svjedoče o širini i raznolikosti našega istraživačkoga područja koje u časopisu možemo i na ovaj način dokumentirati. Iako se njihove teme naoko sasvim razlikuju, povezuje ih usmjerenost na mlade recipijente, kao i povijesna perspektiva većine autora u pristupu tematici.

Justin Martin tematizira pripovijedi o superherojima u različitim medijima i proučava njihov odgojno-obrazovni potencijal za razvijanje razumijevanja moralnih postupaka u starije djece. Pritom predlaže novi metodološki model za istraživanje odnosa između medijskoga sadržaja i moralnoga razumijevanja u njihovih mladih recipijenata i u drugim kontekstima.

Rosy-Triantafyllia Angelaki na primjeru recentnoga romana *Anna i Theophano: Princeze u inozemstvu* grčke spisateljice Kire Sinou istražuje značajke povijesnih biografskih romana za djecu i mladež te način reprezentacije povijesne zbilje bizantskoga razdoblja, osobito s obzirom na tematiku rodnih stereotipa u povijesnom kontekstu i na kritički odmak koji se uspostavlja u procesu identifikacije čitatelja s fikcionalnim likovima.

Olga Kubeczková razmatra složene, kako sama autorica kaže, načelno problematične i neodređene odnose između dječje umjetnosti i kiča. Opisuje različite kritičke pristupe tim dvama područjima i utvrđuje poteškoće u njihovu razlikovanju, ali i razloge zbog kojih je ono nužno. Također upozorava na važnost razmatranja sastavnica suvremenoga dječjega svijeta koje kič i umjetnost tretiraju i interpretiraju na različite načine. Kada je riječ o mladim čitateljima, upozorava na poteškoću, pa i neostvarljivost razvijanja njihove svijesti o razlikovanju kiča i umjetnosti.

Bibiána Hlebová donosi informativan, iznimno koristan pregled o dječjoj romskoj književnosti u Slovačkoj, u kojem ujedno analizira sadržajne, književne, kulturne i društvene okolnosti koje prate razvoj i recepciju te književnosti u vremenu od njezinih prvih pojava u 1930-ih godina do danas. Također razmatra stereotipne slike Roma na koje se u književnim prikazima takvih likova često nailazi. Članak je važno polazište za istraživanje nedovoljno poznate romske dječje književnosti i književnosti za mladež i u drugim kulturnim sredinama i sigurno će poslužiti kao poticaj za nove projekte kako bi se bolje razumio još jedan bogat literarni svijet i njegovi dosezi.

U radu koji zaokružuje sadržaj rubrike Studije, Vjekoslava Jurdana, Alen Klančar i Mariela Tomičić detaljno su istražili i kontekstualizirali pojavu i važnost časopisa za mlade čitatelje *Mladi Istranin*, odnosno *Mladi Hrvat*, koji je izlazio od 1909. do 1914.

godine, što ga je pokrenuo i o njemu brinuo hrvatski preporoditelj Viktor Car Emin. Glavna je svrha časopisa bila odgojno-obrazovno i kulturno uzdizanje malih čitatelja kako bi se očuvalo hrvatsko nacionalno biće u Istri i oduprlo se snažnu talijanskomu utjecaju i iredentističkim nastojanjima. Rad opsežno dokumentira društvene i kulturne okolnosti izlaženja časopisa te obrazovne i domoljubne zasluge njegova urednika.

U rubrici Baština donosimo faksimile prvoga izdanja romana *Izlet na Mars* Li-Tai-Fua, tj. autora Luke Perinića i Krune Krstića u časopisu *Krijes* namijenjenom mladim čitateljima. Nastavci su izlazili u godištu za 1931./1932. godinu, a roman je poslije toga u dva navrata dorađen te je objavljen 1933. godine u tjedniku *Hrvatska Straža* i u časopisu *Dom i svijet* 1939./1940., također u nastavcima. Riječ je o znanstvenofantastičkom romanu koji, međutim, ima izrazitu satiričnu namjeru i odnosi se na društvene, pa i političke prilike u hrvatskoj svakodnevnicu za vrijeme prve Jugoslavije, između dvaju svjetskih ratova. Svoje su duhovite kritičke osvrte na ustroj i kulturnu raznolikost Kraljevine Jugoslavije, autori, tada mladi studenti, upakirali u maštovitu pustolovinu koja utoliko nakanom podsjeća na svjetsku uspješnicu Jonathana Swifta, satiru čiji se protagonist Gulliver bez ikakvih problema udomaćio među dječjim čitateljima. Perinić i Krstić svojega su junaka poslali na Mars u raznoliku društvu stanovnika iz pojedinih dijelova Kraljevine, tipičnih predstavnika svojih društvenih skupina specifičnih temperamenata i kulturnih norma. Ekspedicija je na Marsu pronašla izokrenutu sliku države iz koje su došli, savršene za isticanje i ismijavanje apsurdnih pojava s kojima su se na Zemlji susretali. Dakako, satirična oštrica naoko bezazlene znanstvenofantastičke pripovijedi, kad su je autoriteti zamijetili, utjecala je i na sudbinu teksta romana i njegovo objavljivanje. Kulturni i geopolitički kontekst pojavljivanja romana i njegovu genezu opisuje Berislav Majhut u još jednom od svojih informativnih i inspirativnih uvodnih tekstova kojima redovito obogaćuje stranice našega časopisa.

Nadajući se da ćete i u ovom broju naći sadržaje koji će privući vašu pozornost, srdačno vas još jednom pozivam da njegove buduće brojeve i dalje popunjavate svojim vrijednim radovima.

Smiljana Narančić Kovač

Dear Readers,

The twelfth volume of *Libri & Liberi* begins with contributions by authors from five countries: the United States of America, Greece, the Czech Republic, Slovakia and Croatia. Their papers help show the breadth and variety of our field of research. Although the topics of these authors seem at first sight to be quite diverse, they are nevertheless connected by their focus on young recipients, as well as, in part, by a historical perspective in their approach to the area of study.

Justin Martin writes about super-hero narratives in different media and studies their educational potential for developing moral understanding in older children. He proposes a new methodological model for investigating the media contents and the moral understanding of those contents in young recipients which can also be used in other contexts.

Rosy-Triantafyllia Angelaki analyses the recent novel *Anna and Theophano: Princesses Abroad* by the Greek author Kira Sinou to explore the characteristics of historical biographical novels for children and young adults. She is particularly interested in how the historical reality of the Byzantine past is represented, and puts special emphasis on gender stereotypes in a historical context and on critical literary practices in interpreting fictional characters and their relationships.

Olga Kubeczková considers complex and, as the author herself puts it, generally problematic and ambiguous relationships between children's art and kitsch. She describes different critical approaches to these two areas and establishes difficulties in distinguishing them, as well as the reasons to do so. She also stresses the importance of understanding the components of the contemporary children's world which are treated differently by kitsch and art. Considering young readers, she also comments on the difficulty, even the impossibility, of developing children's awareness of the differences between these two areas.

Bibiána Hlebová presents a broad and highly useful overview of children's Roma literature in Slovakia, where she also analyses the thematic, literary, cultural and social circumstances of its development and reception since its beginnings in the 1930s until the present day. She also considers stereotypical images of the Roma which are frequently found in literary texts. The paper offers an important foundation for wider research on insufficiently known Roma children's and young adult literature in other cultural contexts, too. It is likely to be an inspiration for future projects leading to a better understanding of yet another rich literary realm.

In the final contribution to the Papers section, Vjekoslava Jurdana, Alen Klančar and Mariela Tomičić meticulously investigate and contextualise the creation and importance of the young people's magazine *Mladi Istranin* [The Young Istrian], i.e.

Mladi Hrvat [The Young Croat], established and edited by the Croatian revivalist Viktor Car Emin. The main purpose of the magazine was to raise the level of education and cultural competence of young readers to help preserve the Croatian national spirit in Istria and support resistance to the strong Italian influence and irredentist ambitions. The paper extensively documents the social and cultural circumstances of the magazine as well as the educational and patriotic merits of its editor.

The Dusty Covers section shows the facsimiles of the first publication of the novel *Izlet na Mars* [A Trip to Mars] by Li-Tai-Fu, in fact by Luka Perinić and Kruno Krstić, in *Krijes* [Bonfire], a magazine for young readers. The instalments appeared in the volume for 1931/1932. Thereafter, the novel was revised and republished twice, in instalments again, in the weekly *Hrvatska Straža* [Croatian Guard] in 1933 and in the magazine *Dom i svijet* [The Home and the World] in its first volume in 1939/1940. It is a science fiction novel characterised by strong satire targeting social, even political, circumstances in Croatian everyday life during the First Yugoslavia, between the two world wars. The authors, young students at the time, incorporated their witty critical reflections on the structure and cultural diversity of the Kingdom of Yugoslavia into a fanciful adventure which, in this respect, reminds us of the world-famous satire by Jonathan Swift, the protagonist of which, Gulliver, became a household name in the realm of children's reading. Perinić and Krstić sent their hero to Mars in the company of citizens from different parts of the Kingdom, typical representatives of their social and regional groups with specific temperaments and cultural norms. The participants of the expedition found an upside-down image of their own state on Mars, perfect to emphasise and ridicule various absurd situations they could encounter on Earth. Of course, the satirical edge of a seemingly innocent science-fiction narrative, when finally spotted by the authorities, affected the destiny of the novel and its publication history. The cultural and geopolitical context of the novel and its fate are described in yet another comprehensive and inspirational introduction to the section by Berislav Majhut, who regularly enriches our journal in such a manner.

I trust that you will find themes in this issue of *Libri & Liberi* that interest, stimulate, and provoke you. If this is the case, I heartily invite you to send your valuable contributions to add to the variety and breadth of our journal.

Smiljana Narančić Kovač